

SPIS TREŚCI

Od autora	11
Bibliografia	42
<i>Rozdział pierwszy</i>	
Uwagi o materiałach źródłowych do niektórych problemów prawnych II wojny światowej	52
§ 1. Sprawa udostępnienia źródeł dotyczących II wojny światowej	52
I. Cztery mocarstwa a sprawa publikacji materiałów archiwalnych	52
II. Sprawa udostępnienia źródeł dotyczących umowy poczdamskiej	57
III. Sprawy polskie a źródła dotyczące umowy poczdamskiej	59
§ 2. Prace przygotowawcze (travaux préparatoires) do umów jałtańskiej i poczdamskiej	63
I. Prace przygotowawcze jako pomoc do analizy umowy międzynarodowej	63
II. Prace przygotowawcze do umowy jałtańskiej	66
III. Prace przygotowawcze do umowy poczdamskiej	72
IV. Polska ocena publikowanych prac przygotowawczych	73
V. Niemiecka ocena publikowanych prac przygotowawczych	74
§ 3. Źródła polityczne i pamiątnikarskie do umów jałtańskiej i poczdamskiej	75
§ 4. Materiały Komisji Prawa Międzynarodowego ONZ jako podstawa interpretacji umowy poczdamskiej	83
I. Współczesne metody naukowej interpretacji umów międzynarodowych	83
II. Komisja Prawa Międzynarodowego ONZ obejmuje główne systemy prawne świata	85
III. Prace Komisji Prawa Międzynarodowego ONZ nad umowami	86
IV. Sprawa udostępnienia materiałów Komisji Prawa Międzynarodowego ONZ	90
<i>Rozdział drugi</i>	
„Komunikat poczdamski” jest umową międzynarodową	93
§ 1. Nazwa umowy poczdamskiej nie jest jednolicie uregulowana	93
§ 2. Nazwa jest bez znaczenia dla istoty prawnej umowy	95

I. Zagadnienie nazwy umowy w pracach Komisji Prawa Międzynarodowego ONZ	95
II. Praktyka i teoria ZSRR	99
III. Praktyka ONZ	99
IV. Skutki umowy nie są związane z jej nazwą	99
§ 3. Przyczyny braku jednolitości nazwy umowy międzynarodowej	100
§ 4. „Komunikat” konferencji poczdamskiej z dnia 2 VIII 1945 r. jest umową międzynarodową	102
I. Mocarstwa-strony zawarły umowę poczdamską i jednoznacznie określiły swą wolę	102
II. Umowa poczdamska nie może być inaczej traktowana niż inne umowy	105
III. Zarzuty przeciwko nazwie umowy poczdamskiej nie mają podstaw prawnych	107
IV. O jednolitą polską nazwę umowy poczdamskiej	111
§ 5. Istotę umowy międzynarodowej stanowi „consensus” a nie jej nazwa	114
I. „Consensus” jako węzeł obligacyjny umowy międzynarodowej	114
II. Węzeł obligacyjny umowy międzynarodowej jest niezależny od jej nazwy	118
III. Umowa poczdamska — jak każda umowa — nadaje prawa i nakłada obowiązki	119
§ 6. Jawność umowy poczdamskiej	123

Rozdział trzeci

Mocarstwa-strony umowy poczdamskiej	125
§ 1. Ile państw może tworzyć powszechne prawo międzynarodowe?	125
I. Zagadnienie równości państw w prawie międzynarodowym	125
II. Rola mocarstw w rozwoju materialnego prawa międzynarodowego	126
III. Rola mocarstw w rozwoju formalnego prawa międzynarodowego	129
§ 2. Mocarstwa jako twórcy prawa międzynarodowego w okresie II wojny światowej	133
I. Szczególna rola mocarstw-Narodów Zjednoczonych	133
II. System głównych aktów prawnych poprzedzających umowę poczdamską	135
III. Karta Narodów Zjednoczonych zawiera roszczenie prawne do egzekwowania umowy poczdamskiej	143
§ 3. Mocarstwa-strony umowy poczdamskiej	148
I. Związek Radziecki	148
II. Stany Zjednoczone	156
III. Wielka Brytania	164
§ 4. Przystąpienie (adhezja) Francji do umowy poczdamskiej	172
§ 5. Umowa poczdamska obowiązuje od dnia jej podpisania	182

I. Skutki prawne wynikające z podpisania umowy między-narodowej	182
II. Stosunek czterech mocarstw do daty obowiązywania umowy poczdamskiej	186

Rozdział czwarty

Umowa poczdamska a „Niemcy jako całość”	192
§ 1. Umowa poczdamska normuje problem „Niemiec jako całości”	192
I. Mocarstwa działają z upoważnienia Narodów Zjednoczonych	192
II. Notyfikacja umowy poczdamskiej a „Niemcy jako całość”	194
III. Umowa poczdamska konsoliduje podstawy prawne okupacji „Niemiec jako całości”	198
IV. Skutki prawne objęcia „władzy najwyższej w Niemczech”	202
§ 2. Sojusznicza Rada Kontroli nad Niemcami powołana do wykonania umowy poczdamskiej	207
I. Znaczenie terminu „kontrola” w nazwie Sojuszniczej Rady Kontroli	207
II. Struktura, zadania i kompetencje Sojuszniczej Rady Kontroli	209
III. Podstawa terytorialna kompetencji Sojuszniczej Rady Kontroli	211
§ 3. Cztery mocarstwa a zawieszenie działalności Sojuszniczej Rady Kontroli	215
I. Zasada jednomyślności w decyzjach Sojuszniczej Rady Kontroli	215
II. Odpowiedzialność czterech mocarstw za działanie Sojuszniczej Rady Kontroli	217
III. Istota prawna Sojuszniczej Rady Kontroli według doktryny	222
§ 4. Transformacja umowy poczdamskiej w system prawa obowiązującego „Niemcy jako całość”	225
I. Sojusznicza Rada Kontroli tworzy prawo obowiązujące „Niemcy jako całość”	225
II. „Besatzungsrecht bricht deutsches Recht”	229
III. Transformacja umowy poczdamskiej w prawo obowiązujące „Niemcy jako całość”	231
IV. Ustawodawstwo Sojuszniczej Rady Kontroli a zasada „lex retro agit”	233
V. Sojusznicza Rada Kontroli a delegacje ustawodawcze dla władz niemieckich	235
VI. Transformacja umowy poczdamskiej w ustawodawstwo okupacyjne	236
VII. Zachodnia granica Polski a ustawodawstwo Sojuszniczej Rady Kontroli	247
§ 5. Likwidacja ustawodawstwa Sojuszniczej Rady Kontroli w Niemieckiej Republice Federalnej	250
I. Likwidacja czy derogacja ustawodawstwa okupacyjnego?	250
II. Komplikacje prawne w związku z likwidacją ustawodawstwa	

Sojuszniczej Rady Kontroli	252
III. Umowa poczdamska i ustawy Sojuszniczej Rady Kontroli w wyrokach sądów Niemieckiej Republiki Federalnej	257
§ 6. Ustawodawstwo Sojuszniczej Rady Kontroli utraciło moc obo- wiązującą w Niemieckiej Republice Demokratycznej	264
I. Wykonanie umowy poczdamskiej w Niemieckiej Republice Demokratycznej	264
II. Rząd ZSRR anuluje swoje ustawodawstwo okupacyjne w by- łej strefie okupacyjnej	265
III. Umowa poczdamska i ustawy Sojuszniczej Rady Kontroli w wyrokach sądów Niemieckiej Republiki Demokratycznej	267
Rozdział piąty	
Umowa poczdamska a Polska	270
§ 1. Określenie pozycji prawnej Polski w umowie poczdamskiej	270
I. Charakter udziału Polski w umowie poczdamskiej	270
II. Cechy umowy międzynarodowej „in favorem tertii”	274
III. Umowa poczdamska „in favorem tertii” — skutki prawne dla Polski	276
IV. Umowa poczdamska jako „res inter alios acta” a Niemiec- ka Republika Federalna	277
§ 2. Prawo wewnętrzne Polski jako wykonawca umowy poczdams- kiej	278
I. Szczególne warunki obejmowania przez Polskę byłych ziem niemieckich	279
II. Główne zadania polskiej władzy państwowej na odzyskanym terytorium	283
III. Ujednolicenie systemu prawnego na odzyskanym terytorium	286
IV. Ujednolicenie podziału administracyjnego i sądowego na od- zyskanym terytorium	288
V. Przywrócenie i stabilizacja bezpieczeństwa publicznego na odzyskanym terytorium	289
VI. Termin stabilizacji prawnej odzyskanego terytorium przez polską władzę państwową	290
VII. Dekret o ochronie granic Polski	291
§ 3. Umowy o granicach Polski wykonują umowę poczdamską	291
I. Umowy o granicy między Polską i ZSRR	291
II. Umowy o granicy polsko-niemieckiej	293
III. Umowa o granicy między Polską i Czechosłowacją	295
§ 4. Polska wykonała obowiązek transferu ludności niemieckiej zgodnie z umową poczdamską	296
I. Większość ludności niemieckiej porzuciła terytorium przy- znane Polsce	296
II. Transfer reszty ludności niemieckiej według planu Sojuszni- czej Rady Kontroli	302

III. Umowy w sprawie repatriacji ludności polskiej	304
IV. Ustawodawstwo polskie normalizuje stosunki ludnościowe zgodnie z umową poczdamską	305
V. Tzw. akcja łączenia rodzin niemieckich	307
§ 5. Wykonanie przez Polskę umowy poczdamskiej jest podstawą roszczeń o ochronę nabytych z niej praw	309
I. Roszczenia Polski wobec mocarstw-stron umowy poczdamskiej	309
II. Roszczenia Polski wobec Sojuszniczej Rady Kontroli	315
III. Roszczenia prawne z tytułu stosunków dyplomatycznych	317
IV. Roszczenia Polski wobec Niemieckiej Republiki Federalnej	321
V. Roszczenia Polski wobec ONZ z tytułu umowy poczdamskiej	324
VI. Umowa poczdamska a zagadnienie „ruchliwości” granic pań- stwowych i ich uznania	326
§ 6. Umowa poczdamska a podstawy prawne systemu bezpieczeń- stwa Polski	331
I. Układ o pomocy wzajemnej między Polską i ZSRR z dnia 21 kwietnia 1945 r.	331
II. Umowa poczdamska a pobyt wojsk radzieckich na tery- torium Polski	333
III. Umowa poczdamska a system dwustronnych umów o wza- jemnej pomocy	336
IV. Umowa poczdamska a deklaracja moskiewska z dnia 2 grud- nia 1954 r.	339
V. Umowa poczdamska a Układ Warszawski z dnia 14 maja 1955 r.	343

Rozdział szósty

Jak długo obowiązuje umowa poczdamska?	349
§ 1. Umowa poczdamska jest bezterminowa	349
§ 2. Umowa poczdamska nie może być uważana za wygasłą	350
I. Wykonanie umowy	350
II. Warunek rozwiązujący	351
III. Rozwiązanie umowy za zgodą stron	352
IV. Wypowiedzenie	352
V. Anulowanie	353
VI. Niemożliwość wykonania umowy	355
VII. Sprzeczność z prawem międzynarodowym	356
VIII. Clausula rebus sic stantibus	356
§ 3. Umowa poczdamska obowiązuje, lecz nie jest wykonywana przez wszystkie jej strony	357

Rozdział siódmy

Umowa poczdamska a traktaty pokoju	362
§ 1. Akty prawne regulujące sprawę traktatów pokoju po I wojnie światowej	362

I. Wykluczenie możliwości zawarcia odrębnego pokoju	362
II. Karta Narodów Zjednoczonych nie normuje sprawy traktatów pokoju	364
III. Umowa poczdamska a traktaty pokoju	367
§ 2. Umowa poczdamska jako podstawa prawna traktatów pokoju zawartych po 1945 r.	368
I. Określenie zagadnienia i jego zakres	368
II. Traktat pokoju z Włochami	368
III. Traktat pokoju z Rumunią	370
IV. Traktat pokoju z Bułgarią	372
V. Traktat pokoju z Węgrami	373
VI. Traktat pokoju z Finlandią	375
VII. Traktat państwowy w sprawie Austrii a umowa poczdamska .	376
VIII. Traktat pokoju z Japonią a umowa poczdamska	378
IX. Wniosek — umowa poczdamska jako główna podstawa prawna dla traktatów pokoju po roku 1945	385
§ 3. Umowa poczdamska a przygotowanie traktatu pokoju z Niemcami	392
I. Formy prac nad przygotowaniem traktatu pokoju z Niemcami .	392
II. Mocarstwa-strony umowy poczdamskiej a likwidacja stanu wojny z Niemcami	394
III. Radzieckie projekty traktatu pokoju z Niemcami	397
IV. Niemiecka Republika Demokratyczna a radziecki projekt pokoju z Niemcami	402
V. Niemiecka Republika Federalna a radziecki projekt traktatu pokoju z Niemcami	405
§ 4. Polska a przygotowania do traktatu pokoju z Niemcami	407
I. Memorandum polskie ze stycznia 1947 r.	407
II. Polska a likwidacja stanu wojny z Niemcami	409
III. Polska a radziecki projekt traktatu pokoju z Niemcami . .	410
IV. Wniosek — wykonanie umowy poczdamskiej jest równoznaczne z traktatem pokoju	412
Rozdział ósmy	
Wnioski	414
I. W ostatnim tysiącleciu Niemcy zawierały traktat pokoju przeciętnie co 17 lat	414
II. Umowa poczdamska zastępuje od 15 lat traktat pokoju z Niemcami .	415
III. Analogia „Wersal — Poczdam” oskarża tych, którzy się nią posługują	423
Aneksy	430
Indeks	449